

טוראי אונסדורפר, טוביה

בן רבקה והלל, נולד בפברואר 1925 בצ'כוסלובקיה. כבן למשפחת רבנים קיבל בבית חינוך מסורתי. הוא למד בבית-ספר עממי ותיכון. בשנת 1942, כשגברו הרדיפות נגד יהודי סלובקיה, השתתף באופן פעיל בארגון הבריחה היהודית אל מעבר לגבול. בשנת 1944 נאסר ונלקח למחנה-ריכוז בהונגריה, אך ברח משם לבודפשט וחי בה זמן-מה תחת חסותה של הקונסוליה השווייצית. משנודע הדבר לגיסטפו, נשלח טוביה, עם משלוח גדול של יהודים אחרים, למחנה ההשמדה בברגן-בלזן, שם הצליח להחזיק מעמד, וגם הציל חיי אחרים. אחרי פיצוץ המשרפות על-ידי מטוסי בעלות-הברית נשלח משם עם שאר הכלואים, והשומרים היו אמורים להטביע אותם בנהר אלבה. ההתקדמות המהירה של בעלות-הברית הצילה אותו. טוביה עלה ארצה בחודש יולי 1945 יחד עם ילד שהצילו מן המחנה. הוא עבד כמדריך בחזרה והיה פעיל ביותר בשורות ה"הגנה" מיומו הראשון בארץ.

מיד עם פרוץ המלחמה התגייס ופעל במסגרת גדוד "העמק" של הפלמ"ח בעמק יזרעאל ובגליל העליון. לקראת ההפוגה הראשונה הורדה חטיבת "יפתח" לאזור המרכז ונטלה חלק בלחימה באזור לטרון. עם חידוש הלחימה בתום ההפוגה הראשונה השתתפה החטיבה במבצע "דני" ובליל 17-18 ביולי 1948, לקראת תחילת ההפוגה השנייה, תפס גדוד "העמק" את שילתא ומשלט בחלקו המזרחי של רכס קוריקור, כדי לאיים על אגפו של מערך הלגיון בלטרון. עם בוקר התברר כי כוח לגיון מחזיק בחלקו המערבי, השולט, של הרכס. האויב תקף את הכוח במשלט משני כיוונים בסיוע שריוניות וזה נאלץ לסגת. בנסיגה הקשה בשטח פתוח הנתון לאש צולבת נפלו רבים מהלוחמים, ובהם גם טוביה, ביום י"א בתמוז תש"ח (18.7.1948).

ביום א' באדר תש"י (28.2.1950) הועבר למנוחת-עולמים בקבר-אחים בבית-הקברות הצבאי בהר-הרצל בירושלים.

(דף זה הוא חלק ממפעל ההנצחה הממלכתי 'יזכור', שנערך ע"י משרד הביטחון)

נזכר את פולם

כל הזכויות שמורות © 2009. מדינת ישראל, משרד הביטחון.

Copyright © 2009. The State of Israel, Ministry of Defense. All rights Reserved.

במבואות כפר ויתקין, במרחק קילומטרים ספורים בלבד מקווי האויב, נצטוותה החטיבה ביום 20 ביוני 1948 לסכל את נסיון ה"ארגון הצבאי הלאומי" להפר הסכם בינו לבין ממשלת ישראל למסור את הנשק שהביא באניה "אלטלנה" לרשות ממשלת ישראל וצבאה.

מפקד החטיבה מספר: "בלב כבר ניגשתי לביצוע התפקיד שהוטל עלי ע"י המטכ"ל. תיכף לקבלת הפקודה הכרזתי על "מצב הכן" בחטיבה ופקדתי על גדוד 33, המתוגבר בפלוגה מגדוד 32, להקיף את כפר ויתקין וסביבתו, שאנשי אצ"ל החזיקו. (את גדוד 35, שהיה מורכב מאנשי ה"אצ"ל החלטתי לא לשתף בפעולה נגד חבריהם ומפקדיהם מאתמול). כמו כן ביקשתי חטיבה 7 כי תשאיל לי יחידה של משוריינים לצורך הפעולה.

לאחר שהיחידות יצאו לשטח והוקמו מחסומי דרכים בנקודות חיוניות, ישבנו וחיברנו הודעה אולטימטיבית קצרה למפקד האצ"ל בכפר ויתקין, בה דרשנו את כניעתה המיידית וללא תנאי, של האניה "אלטלנה" על כל אשר בה. אחד ממפקדי הפלוגות של גדוד 32 נשלח לכפר ויתקין למסור את האולטימטום. אני חיכיתי לו ליד הגשר החוצה את נחל אלכסנדר סמוך לכפר. כעבור שעה ארוכה חזר המ"פ ובפיו תשובתו של מר מנחם בגין, מפקד האצ"ל, שפקד אישית על אנשיו במקום. מר בגין הודיעני כי הוא הופתע מאד מהאולטימטום. אין הוא יכול לקבלו, אך ביקשני לבוא אליו, בחסות דגל לבן, ולדון בענין במקום. חזרתי ושלחתי את אותו מפקד פלוגה לכפר ויתקין על מנת להודיע למר בגין כי אני הנני מפקדו החוקי של האיזור, אך נכון אני לדון עמו באולטימטום שלי אם יטריח עצמו ויבוא אלי.

כעבור זמן מה הביאו לי את דבר סירובו. פקדתי, איפוא, להדק את שרשרת הזקיפים ולא להשתמש בנשק, אלא לצורך הגנה עצמית, במקרה שלא תהיה ברירה. עתה נמסר לי שמפקד גדוד 35, בלוויית חלק מקציניו ואנשיו, עזבו את מחנה 21 בלא רשות והיו בדרכם לכפר ויתקין, כדי לעזור לחבריהם בפריקת הנשק מהאניה. בהגיעו לאחד המחסומים שהצבנו נעצר, ואני גזרתי עליו ועל גדודו מעצר מחנה עד הודעת חדשה. בצייתו לפקודה, חזר עם אנשיו למחנה.

בשעה מוקדמת של אותו בוקר הגיעוני ידיעות כי במקום אחד פתח האצ"ל באש מפיאט על זחל"ם שלנו. אחד מאנשינו נהרג ואחדים נפצעו. במקום אחד הם לקחו בשבי שניים מאנשינו. פקדתי להדק את השרשרת עוד יותר, אך שוב ללא שימוש בכוח. גיסותינו נצטוו להדוף את אנשי האצ"ל, קמעה-קמעה, אל חוף הים, תוך ניתוק פלוגותיהם זו מזו, כל-אימת שהדבר אפשרי. אף על פי כן אירעו פה ושם חילופי יריות בשעה שהאצ"ל התנגד בכוח לתנועתנו. לשני הצדדים נגרמו אבידות.

נתתי הוראה חמורה להמנע בכל להיטות-יתר בפעולה זו. בשעה מאוחרת יותר אותו יום התנדב מר בן-עמי, ראש עיריית נתניה, לצאת בשליחותי לכפר ויתקין ולנסות לשכנע את מר בגין כי יפסיק את מריו. הוא יצא לכפר ויתקין, נוסע בחוף בג'יפ המניף דגל לבן; אך חזר מקץ שעות אחדות. שליחותו עלתה בתוהו. הוא סיפר לנו כי מנהיגי האצ"ל נרגזים מאד ומנוי וגמור עמהם להלחם. הוא שאלני עם נכון אהיה לויתורים כלשהם. סירבתי.

בלילה, לאחר שפרקה את רוב הנשק שהיה בה על חוף ויתקין, יצאה "אלטלנה" לתל אביב ושם עגנה. ההתפתחויות לאחר מכן בחוף תל אביב ידועות. מר מרידור, סגנו של מר בגין, הופקד על שלוש מאות אנשי האצ"ל שנשארו על חוף ויתקין. במשך יום המחרת תימרנו את אנשינו עד שסגרו על כפר ויתקין ועל החוף בטבעת צרה ומהודקת מאד. בשום קטע לא נפתחה אש. לפנות ערב הוכנס לפעולה גדוד 89 - גדוד הפשיטה של משה דיין - אשר פרץ בג'יפים ובזחלמים את קו ההגנה של האצ"ל, טיהר את כפר ויתקין וכתוצאה מכך הצטמצם השטח המוחזק בידי האצ"ל לקטע קטן של חוף הים.

בזמן המצור על חוף הים עשה האצ"ל נסיון לשגר לאנשיו בכפר ויתקין תגבורת שתסתנן דרך טבעת המצור שלנו, אולם נסיון זה סוכל. נוכח ההתרחשויות בתל אביב, והשמועות המגיעות משם, חששתי פן לא יציית גדוד 35 לפקודה להשאר במחנה. פקדתי, איפוא, על המג"ד למסור למחסני האפסנאות את כל הנשק שבשרות הגדוד. מג"ד 35 סירב תחילה לפקודה זו, וטען כי זהו ענין של כבוד לו ולאנשיו, בתור חיילים ולוחמים יהודיים, להחזיק בנשקם. ציוויתי על גדודים 32 ו-34 לשים מצור על המחנה ועמדתי על דרישתי למלא אחר הפקודה, ביסודה, אולם הרשיתי למפקד ולקציניו להוסיף ולהחזיק את נשקם האישי".

יד לבנים - חדרה

טוביה אונסדורפר
בן רבקה והלל אונסדורפר

נפל ביום י"א בתמוז תש"ח 18/07/48